

Σπύρος Μαρκέτος

Ήττα του φασισμού οι εκλογές

Οι εκλογές που έφεραν στην κυβέρνηση τον Σύριζα και τους Ανέλ έδωσαν επίσης 388.000 ψήφους στη Χρυσή Αυγή. Η ναζιστική συμμορία συγκράτησε την εκλογική της επιρροή γύρω στο 6%, φορώντας αυτήν τη φορά ένα όσο μπορούσε πιο ευπρεπές προσωπίο, και κατεβάζοντας υποψήφιους πολλούς αξιωματικούς του στρατού και της αστυνομίας. Ωστόσο το αποτέλεσμα ήταν μια ήττα της, καθώς έχασε 50.000 ψήφους από τις εκλογές του 2012 (ή 1%) και επιπλέον δείχνει ελάχιστη ικανότητα κινητοποίησης των οπαδών της. Οι δημόσιες εμφανίσεις της είναι πλέον σπάνιες, οι επιθέσεις στους μετανάστες έχουν μειωθεί κατακόρυφα, πολλά γραφεία της έκλεισαν, ενώ χαρακτηριστικά η καθιερωμένη ετήσια πορεία της για τα Ίμια, τέλη Ιανουαρίου στην Αθήνα, ήταν σχεδόν τρεις φορές μικρότερη από εκείνη του 2013.

Από την άλλη μεριά, δεν προοιωνίζεται τίποτε καλό ότι το 6% εξακολουθεί να ψηφίζει, εν γνώσει του πλέον, ναζιστές. Εξίσου δυσσώινο είναι ότι το πλέγμα εξουσίας αποδείχτηκε πρόθυμο να χρηματοδοτήσει και να στηρίξει αυτήν τη συμμορία. Τραπεζίτες, εφοπλιστές, μεγαλοεπιχειρηματίες, εργολάβοι, και δίπλα τους ο σκληρός πυρήνας του κράτους που φωλιάζει στα δικαστήρια, το στρατό, την αστυνομία και την εκκλησία, δείχνουν αποφασισμένοι να την χρησιμοποιήσουν ξανά για να προστατέψουν τα προνόμιά τους, και θα το κάνουν μόλις περάσει η περίοδος χάριτος στη νέα κυβέρνηση. Ο κορμός της ελληνικής δεξιάς, γνωρίζοντας καλύτερα από την αριστερά ότι ο καπιταλισμός δεν μπορεί πλέον ούτε και κατ' επίφαση να είναι δημοκρατικός, έχει συνολικά μετακινηθεί στην ακροδεξιά. Η Νέα Δημοκρατία συμπλήρωσε με μια ακροδεξιά και μάλιστα φιλοφασιστική πολιτική την αρπαγή του δημόσιου πλούτου, την αυταρχική καταστολή των κοινωνικών αγώνων, και την καταστροφή των λαϊκών εισοδημάτων και δικαιωμάτων. Σε συνεργασία μάλιστα με την ίδια τη Χρυσή Αυγή, όπως απέδειξαν οι καθημερινές συναντήσεις Μπαλτάκου-Κασιδιάρη όταν η υπόλοιπη ηγεσία των ναζιστών είχε φυλακιστεί για τη δολοφονία του Παύλου Φύσσα.

Ο φασισμός στην Ελλάδα δεν περιορίζεται στη Χρυσή Αυγή. Από τη δεκαετία του 1990 ο σκληρός πυρήνας του κράτους και τα συστημικά μέσα ενημέρωσης οικοδομούν συστηματικά μια "δεξαμενή του φασισμού". Αυτή πλέον περιλαμβάνει ίσως το ένα πέμπτο του πληθυσμού, δηλαδή ανθρώπους οι οποίοι συμφωνούν στα βασικά ζητήματα με τους φασίστες αλλά δεν κινητοποιούνται δημόσια και συχνά ψηφίζουν κυβερνητικά κόμματα. Όλα αυτά τα χρόνια οι καναλάρχες καλλιέργησαν μια κουλτούρα ρατσισμού, σεξισμού και ακραίου εθνικισμού, ενώ το ίδιο το κράτος νομιμοποίησε τη ρητορική των ναζί με πολλούς τρόπους, και ιδίως με την κυνική απανθρωπιά που αντιμετωπίζει πρόσφυγες και μετανάστες: διατήρησή τους σε κατάσταση παρανομίας και ομηρίας, μαζικός εγκλεισμός τους σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, ανοχή ναζιστικών πογκρόμ, βασανισμοί, φράχτης στα ελληνοτουρκικά σύνορα και περιπολίες στο Αιγαίο που προκαλούν εκατόμβες, όπως συνέβη πέρις στο Φαρμακονήσι. Ακόμη, το εκπαιδευτικό σύστημα φρόντιζε να κρύβει από τη νεολαία την καταστροφική πορεία και τα αναρίθμητα εγκλήματα του φασισμού τον εικοστό αιώνα.

Άνοδος και πτώση της Χρυσής Αυγής

Πώς φτάσαμε ως εδώ; Τέλη του 2011 το πλέγμα εξουσίας και το βαθύ κράτος στήριξαν ενεργά τη μέχρι τότε περιθωριακή ναζιστική συμμορία του Μιχαολιάκου, γνωστού πράκτορα των μυστικών υπηρεσιών. Η κλιμάκωση των μαζικών κινητοποιήσεων, από τον Δεκέμβρη του 2008 ως το Κίνημα των Πλατειών και τις

παραμονές των εκλογών του 2012, είχε τρομάξει το καθεστώς. Αυτό αναγνώρισε ότι δεν μπορούσε μέσα σε δημοκρατικό πλαίσιο να ολοκληρώσει τη μαζική και απότομη αναδιανομή του πλούτου και της εξουσίας προς όφελος του κεφαλαίου, την οποία είχε δρομολογήσει η Τρόικα. Θέλησε να φτιάξει, αξιοποιώντας την έτοιμη πλέον δεξαμενή του φασισμού, ένα βίαιο μαζικό κίνημα που θα τσάκιζε στους δρόμους κάθε προσπάθεια αμφισβήτησης, και θα έστρεφε τη λαϊκή οργή ενάντια στους νέους αποδιοπομπαίους τράγους, τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Αυτόν ακριβώς το ρόλο προσπάθησε να παίξει η Χρυσή Αυγή όταν το άλλο ακροδεξιό κόμμα, το Λάος του Καρατζαφέρη, που είχαν προωθήσει νωρίτερα οι ίδιοι κύκλοι, βούλιαξε συμμετέχοντας στη μη εκλεγμένη κυβέρνηση του τραπεζίτη Παπαδήμου, την οποία επέβαλε η Τρόικα τον Νοέμβριο του 2011.

Αμέσως τα μέσα ενημέρωσης, από τα κανάλια και το Πρώτο Θέμα ως το Εσπρέσο και την δήθεν σοβαρή Καθημερινή, άρχισαν να προβάλλουν θετικά τις ρατσιστικές επιθέσεις, καθώς και διάφορα διαφημιστικά τρुक των χρυσαυγιτών όπως τα συσσίτια και τις αιμοδοσίες τους “μόνο για έλληνες”. Οι δικαστές ποτέ δεν τους καταδίκασαν ενώ τα σώματα ασφαλείας έγιναν, με άνωθεν επίβλεψη, ραχοκοκαλιά των ναζιστικών ταγμάτων εφόδου. Αυτοί που ενοχοποιούν για την ανάπτυξη της Χρυσής Αυγής το Κίνημα των Πλατειών, αντί για το πλέγμα εξουσίας, βολικά ξεχνούν ότι η δημοσκοπική επιρροή της δεν ενισχύθηκε όσο καιρό ο λαός κατέβαινε στους δρόμους, κι έμεινε στάσιμη γύρω στο 0,3% ως τον Νοέμβριο του 2011 οπότε η Τρόικα επέβαλε τη μεταμοντέρνα χούντα του Παπαδήμου. Τότε εκτοξεύτηκε μέσα σε λίγους μήνες στο 7%, ώσπου κορυφώθηκε το καλοκαίρι του 2013 αγγίζοντας το 11-12% στις δημοσκοπήσεις, με την ακούραστη συνεργεία ολιγαρχών και κράτους. Από το 2012 τήν ψηφίζουν σε όλες τις εκλογές το 40-50% των αστυνομικών. Οι άλλες δυο ισχυρές βάσεις της εκλογικής δύναμής της ήταν ο υπόκοσμος και οι εργοδότες.

Η πτώση της συμμορίας άρχισε το φθινόπωρο του 2013. Η κατακραυγή που ξεσήκωσε η δολοφονία του Φύσσα, αντίθετα από προηγούμενες δολοφονίες μεταναστών, μαζικοποίησε το αντιφασιστικό κίνημα και τού επέτρεψε να σταματήσει στους δρόμους της Αθήνας και των άλλων πόλεων την προσπάθεια εξάπλωσης των ναζιστών. Το κίνημα άντεξε και δυνάμωσε, παρ’ όλες τις διώξεις και τα μαζικά βασανιστήρια (για παράδειγμα, στη ΓΑΔΑ μετά τη μοτοσυκλετοπορεία στον Άγιο Παντελεήμονα), και μολονότι ο Δένδιας έσπασε με τα ΜΑΤ τα αντίφα οχυρά που εμπόδιζαν τη γεωγραφική εξάπλωση των ναζί, όπως τη Βίλλα Αμαλία.

Σιγά σιγά πολλοί οπαδοί της Χρυσής Αυγής, που αρχικά τήν είχαν θεωρήσει «αντισυστημική», είδαν πως αντίθετα προστατευόταν από την αστυνομία και τους δικαστές, και πως παρ’ όλα τα μεγάλα λόγια της στη βουλή πάντοτε στήριζε το καθεστώς. Ο φόβος της κοινωνικής έκρηξης, χειροπιαστός τον Σεπτέμβριο του 2012, υποχρέωσε την κυβέρνηση Σαμαρά να φυλακίσει την ηγεσία της, μολονότι παρασκηνιακά συνέχισε να συνεννοείται και να συνεργάζεται μαζί της. Η αίγλη των δήθεν ‘αδιάφθορων’ χρυσαυγιτών ξεθώριασε όταν αποκαλύφθηκαν η εμπλοκή τους με τον υπόκοσμο και τα αναρίθμητα σκάνδαλά τους, από βιασμοί ως απάτες. Η φοβική λογική του κανιβαλισμού, χαρακτηριστική του φασισμού, περιθωριοποιήθηκε με την εξάπλωση της αλληλεγγύης και των κάθε λογής μορφών συλλογικής πάλης, αλλά και από την ελπίδα της κοινωνικής αλλαγής, που αποτυπώθηκε στην άνοδο της αριστεράς.

Ποιά στρατηγική;

Οι εξελίξεις των ερχόμενων εβδομάδων θα κρίνουν αν η ήττα του φασισμού θα είναι μόνιμη ή προσωρινή. Αυτό πρώτα πρώτα θα εξαρτηθεί από τη συνολική πορεία της χώρας. Η άκρα δεξιά δεν θα έχει πεδίο εξάπλωσης αν πράγματι η νέα κυβέρνηση, ξεπερνώντας τις προεκλογικές της εξαγγελίες, αντιστρέψει τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και αναδιανείμει τον πλούτο και την εξουσία υπέρ των εργαζόμενων. Ο φασισμός, γραβατωμένος ή αποκάλυπτος, θα γίνει έτσι και αλλιώς σκληρός πυρήνας της αντιπολίτευσης, που θα πρέπει να περιμένουμε ότι θα είναι ισχυρή, υστερική, και συχνά βίαιη, αλλά οι οπαδοί του θα φυλλορροήσουν και οι ισχυροί που τόν στηρίζουν θα βρεθούν σε άμυνα. Τα κύρια κοινωνικά και ψυχολογικά του ερείσματα θα σπάσουν αν η χώρα συγκρουστεί με τους αυταρχικούς θεσμούς της

Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ανεξέλεγκτη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κι εντέλει προχωρήσει στη διαγραφή του χρέους και την απελευθέρωση από το ευρώ.

Ωστόσο πέρα απ' όλα αυτά, και στο μέτρο που ο φασισμός συγκροτείται σε κοινωνικό κίνημα, πράγμα που γενικά δεν συνέβη στην Ελλάδα, αλλά παραμένει ως ενδεχόμενο, αυτονομείται από τους παράγοντες που διευκόλυναν τη δημιουργία του. Επομένως χρειάζεται ενεργή και συγκεκριμένη πολιτική για να εξουδετερωθεί. Αυτή για να φέρει ουσιαστικά αποτελέσματα προϋποθέτει καταρχάς την επεξεργασία στρατηγικής, και τούτη τα μεγάλα κόμματα της αριστεράς τήν είχαν μέχρι τώρα παραμελήσει. Πρέπει ιδίως να βρεθούν τρόποι για ν' αποκολληθούν οι κοινοί βλάκες και οι συμπαθούντες από τη βάση, και η βάση από την ηγεσία. Και να ενταφιαστεί οριστικά η αίσθηση που καλλιεργήθηκε ως τώρα από το κράτος και τα μίντια, ότι οι φασίστες έχουν το ακαταδίωκτο.

Πρακτικά, απαραίτητο είναι πρώτα πρώτα να ενισχυθεί το μαζικό κίνημα που θα δείξει στους δικαστές ότι δεν μπορούν πλέον να τους 'ρίχνουν στα μαλακά', και θα εξασφαλίσει την παραδειγματική τιμωρία των δολοφόνων του Φύσσα, αλλά και να δώσουν λόγο οι υπεύθυνοι για τα αναρίθμητα βίαια εγκλήματα για τα οποία κανείς δεν έχει καν παραπεμφθεί ακόμη. Τέτοιο ήταν το πογκρόμ εναντίον των μεταναστών που με την ανοχή της δικαιοσύνης και της αστυνομίας οργάνωσαν οι χρυσαυγίτες στην Αθήνα τον Μάιο του 2011, με έναν νεκρό, τουλάχιστον εκατό τραυματίες, και καταστροφές δεκάδων καταστημάτων. Πρέπει να ξηλωθούν οι δικαστικοί και αστυνομικοί μηχανισμοί που τούς προστάτευαν όλα αυτά τα χρόνια, αλλά και ν' αποκαλυφθούν οι επώνυμοι συνεργάτες τους και κυρίως οι χρηματοδότες τους.

Χρειάζεται επίσης συστηματική επικοινωνία ώστε να μάθει η νεολαία τι είναι ο φασισμός, και ν' αποψιλωθούν τα ιδεολογήματα του ρατσισμού, του σεξισμού και του εθνικισμού, τα οποία όλη τη δεκαετία του 2000 παρουσιάζονταν σαν δήθεν αυταπόδεικτες αλήθειες του κοινού νου. Αλλά τούτο σημαίνει αγώνα στα σχολεία και ανοιχτή σύγκρουση με τους καπιταλιστές που ελέγχουν τα μέσα ενημέρωσης. Είναι απαραίτητο, τέλος, να συνεχιστεί η μαζική κινητοποίηση των αντιφασιστικών επιτροπών βάσης που ξεπήδησαν από τα κάτω σε όλη την Ελλάδα.

Ο φασισμός πάει να γίνει μαζικό κίνημα, επομένως μόνον ένα μαζικό κίνημα μπορεί πραγματικά να τόν τσακίσει· το κράτος από μόνο του ποτέ δεν αρκεί, ακόμη και αν υποθέσουμε ότι θα ήθελε να κάνει κάτι τέτοιο, πράγμα που το σημερινό ελληνικό κράτος, δηλαδή ο μηχανισμός του και όχι απαραίτητα η κυβέρνηση, σίγουρα δεν θέλει. Αλλά τελικά η σημερινή κυβέρνηση θέλει; Για παράδειγμα, αυτή την εβδομάδα πιάστηκε στη Θεσσαλονίκη ένας χρυσαυγίτης με ολόκληρο οπλοστάσιο. Μάθαμε το όνομά του; Όχι, ενώ αν ήταν, για παράδειγμα, αναρχικός θα είχε παντού διαπομπευτεί. Γιατί; Μήπως επειδή οι διωκτικές αρχές ακόμη και σήμερα εξακολουθούν να προστατεύουν όσο μπορούν τους φασίστες; Υπάρχει άλλη λογική εξήγηση; Και υπάρχει οποιαδήποτε λογική εξήγηση για την ακατανόητη αδιαφορία των πολιτικών τους προϊσταμένων;

Θα κρατήσουν το ακαταδίωκτο;

Αν δοθεί στους ναζιστές και τους ισχυρούς υποστηρικτές τους χρόνος, αυτοί θ' αναδιοργανωθούν και θα ανακάμψουν. Δυστυχώς οι πρώτες κινήσεις της κυβέρνησης δείχνουν ότι επιλέγει να μην ανοίξει αυτό το μέτωπο, ριψοκινδυνεύοντας έτσι μεγάλα προβλήματα αύριο. Αναπληρωτής υπουργός αρμόδιος για την αστυνομία ορίστηκε ένα παλιό στέλεχος του Πασόκ, που κατά γενική ομολογία δεν διαθέτει πυγμή και μάλιστα υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό την πολιτική και ακόμη και τη ρητορεία της προηγούμενης κυβέρνησης. Μόλις ανέλαβε καθήκοντα ο καθηγητής Πανούσης δήλωσε ότι κάνει καλά τη δουλειά της η αντιτρομοκρατική υπηρεσία, η οποία ωστόσο όλα αυτά τα χρόνια άφησε ανενόχλητη τη ναζιστική τρομοκρατία, αλλά και ότι ο φράχτης στα ελληνοτουρκικά σύνορα θα μείνει άθικτος, υιοθετώντας έτσι τον μισανθρωπισμό της Χρυσής Αυγής και της Νέας Δημοκρατίας στα ζητήματα καταστολής και μετανάστευσης.

Με τις πράξεις και τις παραλείψεις του ο νέος υπουργός έδωσε το σύνθημα να ξαναρχίσει η κοινή δράση ναζιστών και αστυνομίας, που αποτυπώθηκε για παράδειγμα στις συλλήψεις αντιφασιστών αφισοκολλητών στην Αθήνα, στην οργανωμένη επίθεση ΜΑΤ και χρυσαυγιτών στην αναρχική κατάληψη στην Καβάλα, και στην τρομοκρατική επιδρομή των ΜΑΤ στην κατάληψη του Κ.Βοξ στα Εξάρχεια. Ξανάρχισαν οι προκλητικές εμφανίσεις κατάφρακτων αστυνομικών μονάδων στις πόλεις, που είχαν πρόσκαιρα διακοπεί, και συνοδεύονται από την επανεμφάνιση φασιστών στους δρόμους. Αν οι επόμενες εβδομάδες δείξουν ότι τούτες είναι πράγματι οι επιλογές της νέας κυβέρνησης, τότε επείγει το αντιφασιστικό κίνημα, αναπροσαρμόζοντας τους στόχους και την τακτική του, ν' αναγνωρίσει ότι ξανά μόνο του θα δώσει τις δύσκολες μάχες ενάντια στους ναζί, και ίσως κι ενάντια στην κυβέρνηση, όποτε αυτή θα τούς καλύπτει.

Αν μάλιστα περάσουν τελικά οι εκβιασμοί της Τρόικας, κάτι που ευτυχώς μοιάζει ολοένα λιγότερο πιθανό, τότε το μέλλον προοιωνίζεται άσχημο. Η ταπείνωση και η απόγνωση στέλνουν στον φασισμό στρώματα που πολλαπλασιάζουν τη δύναμη των ολιγαρχών και των μηχανισμών του βαθιού κράτους. Όσο θα διατηρούν την κοινωνική και οικονομική τους ισχύ ο ο Μπόμπολας, ο Λάτσης και η τάξη τους, τόσο θα χρειάζονται τους φασίστες για να περάσουν την πολιτική τους στο Κερατσίνι, τις Σκουριές, το Ελληνικό, κι εντέλει σ' ολόκληρη τη χώρα. Όσο θα εξακολουθεί να πληρώνεται το υπέρογκο και επονείδιστο χρέος (odious debt) στους τραπεζίτες, αναπόφευκτα θα συνεχίζονται η πτώχευση των εργαζομένων, η λεηλασία του δημόσιου πλούτου και ο κρατικός αυταρχισμός. Και αναπόφευκτα θα χρεώνονται μάλιστα στην αριστερά, μολονότι μια κυβέρνηση που θ' ακολουθεί τέτοια πολιτική δεν θα έχει τίποτε το κοινό με τις αριστερές αξίες.

Καταστάσεις κοινωνικής και πολιτικής πόλωσης ανάλογες της Γερμανίας της Βαϊμάρης, αλλά και η αίσθηση ότι η αριστερά πρόδωσε, θα δώσουν τότε τις προϋποθέσεις για να ριζώσει στην αγανάκτηση των δυστυχημένων μια ακροδεξιά αντιπολίτευση. Αν αποτύχει η αριστερά, το πιθανότερο είναι να έρθουν έπειτα σχήματα μπροστά στα οποία η ακροδεξιά και φιλοφασιστική κυβέρνηση Σαμαρά θα μοιάζει φιλόνηθη και φιλελεύθερη. Δύσκολα θα επιβιώσει, σε τέτοιες συνθήκες, ακόμη και η περιορισμένη δημοκρατία των τελευταίων δεκαετιών. Θα εμπόδιζε άραγε μια τέτοια εξέλιξη η Ευρωπαϊκή Ένωση; Άραγε τα παραδείγματα της Ουκρανίας και της Ουγγαρίας μάς επιτρέπουν εδώ αισιοδοξία;

Αν η ρήξη δεν βαθύνει και δεν ολοκληρωθεί, θα έρθει η ώρα της αντεπανάστασης. Η τελευταία πενταετία έδειξε ωμά ποιές είναι οι εναλλακτικές: συνέχιση της απαλλοτριωτικής συσσώρευσης από τον καπιταλισμό, με τα δραματικά της επακόλουθα, ή σύντομες κινήσεις μετάβασης προς μια νέα κοινωνία όπου την οικονομία θα ρυθμίζουν οι ανάγκες μας και όχι η λογική του κεφαλαίου και οι αξιώσεις δανειστών. Επίταση της καταστολής από το συντεταγμένο κράτος και το φασιστικό παρακράτος, ή άνθηση της δημοκρατίας. Ισοπεδωτική κουλτούρα μίσους ή συνειδητή και ολομέτωπη ρήξη με τον καπιταλιστικό πολιτισμό και τον καπιταλιστικό άνθρωπο. Περιφράξεις ή κοινά. Ισότητα και ελευθερία ή ανισότητα και ανελευθερία. Εδώ και τώρα, όχι αλλού ή αύριο. Όπως κατάφεραν να κάνουν οι κούρδισες και οι κούρδοι στο Κομπάνι, αντιμέτωποι με τον οικονομικό αποκλεισμό, την κρατική βία, και ακόμη πιο βάρβαρους εχθρούς.

Η ίδια η εμπειρία μας δείχνει το βάρος αυτών των αναπόφευκτων επιλογών, που αφορούν την πρακτική μας καθημερινότητα μάλλον παρά αφηρημένες ιδεολογικές συγκρούσεις. Όλο και περισσότερος κόσμος το κατανοεί αυτό, τα επίδικα ζητήματα και τα αντίπαλα στρατόπεδα προβάλλουν με ολοένα μεγαλύτερη σαφήνεια, οι εστίες αμφισβήτησης και αντίστασης εξαπλώνονται στην Ευρώπη αλλά και στην Αμερική, και ακόμη και στην Ασία. Ιδίως η κλιμάκωση των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων στη χώρα μας, στις ιστορικές στιγμές που ζούμε, επιτρέπει μεγάλη αισιοδοξία. Μη φοβηθούμε, μπορούμε να τούς νικήσουμε.